

KŮLY

PROČ JE MÁLO MUŽŮ VE ŠKOLSTVÍ?
NEJDE JEN O PENÍZE. POTÍŽ JE, ŽE SLOVA
ŠKOLA A SEBEREALIZACE ČI DOKONCE
KARIÉRA SE V ČESKU MOC NERÝMUJÍ.

TEXT MARTINA COUFALOVÁ FOTO JAN HRDÝ

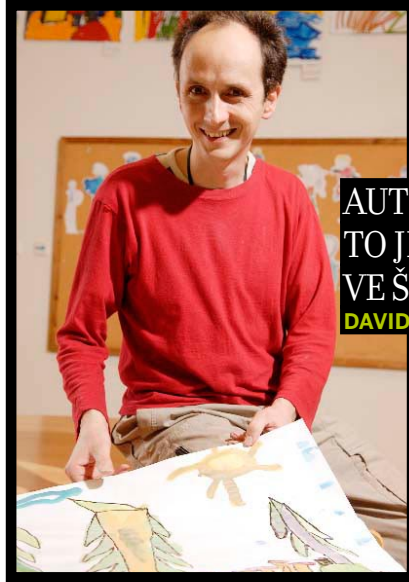
ve školním plotě

DĚTI SE MĚ PTALY, PROČ UČÍM,
KDYŽ JSEM PŘECE DOCELA CHYTRÝ.

TOMÁŠ HUŠEK, 35 zástupce ředitele a učitel chemie, rodinné výchovy
a tělocviku na 2. stupni ZŠ.

Svatá mužná trojice, tedy obstarožní fyzikář, ztepilý tělocvikář a školník v umaštěném plášti, nemohla za mého dospívání chybět snad v žádné škole. Mluvíme-li tedy o základech. Na střední většinou vyvažoval skóre zapálený učitel biologie, případně ředitel vyučující občanskou výchovu. Situace se od té doby moc nezměnila. Už jsme si tak nějak zvykli, že škole vládnou ženy. Spokojili jsme se s jednoduchým vysvětlením, z něhož se léty stalo klišé: Chlap do školství přece za tak málo peněz nepůjde, anebo tam

nevzdří. Mimochodem, všimli jste si, že když se píše o penězích ve školství, novináři vždy zmiňují muže - jakoby snad učitelky nedělaly kariéru? Skutečné důvody jsou složitější. Liga otevřených mužů (LOM) uspořádala pro učitele workshop s dráždivými otázkami: Proč nejsou muži ve školství? A chybí tam někomu? „Hlavním důvodem jsou určité peníze. Ale jak se muži usnesli, ve školství jich bude vždy méně, nicméně oni by učili - za podmínky, že by měli prostor pro seberalizaci,“ shrnuje hlavní závěr workshopu Václav Šneberger z

AUTENTICKÝ KONTAKT S DĚTMI, TO JE PRO CHLAPA PRACUJÍCÍHO VE ŠKOLCE NEJTĚŽŠÍ ÚKOL.

DAVID DVOŘÁK, 37 učitel v mateřské škole

LOMu, profesí odborný poradce ve školství. Pro učitele v mateřské škole Davida Dvořáka znamená seberealizace hlavně tvůrčí svobodu, volnost ve vymýšlení programu pro děti. Tak třeba loni v prosinci děti seznamoval (společně s kolegyní) s vánočním příběhem. Začali tím, jak se Ježíš s Marií chystají do Betléma. Což byla pěkná záminka, jak s dětmi mluvit o tom, kdo, kdy a kam se stěhoval a jak na to vzpomíná. Pak všichni společně vyráběli betlémy z kostek, v podobě města - to aby děti pochopily, že Betlém je město... A tak pokračovali v příběhu dále, dokud se nenarodil Ježíšek.

„Obrovský pocit uspokojení mám hlavně z toho, když se mi podaří děti zaujmout. Projekty jako byl vánoční příběh vymýšlíme pořád. Ne, ve školkách to není běžné, ostatně já bych ani v normální školce nevydržel,“ říká David. Jediné, co se musel naučit, byla komunikace s tak malými dětmi. Přirozeně by mu v tomto směru víc vyhovovaly ty školou povinné. „Děti mě často překvapí, co všechno vědí a dokážou pochopit. Přicházejí sem jako miminka a ze školky odcházejí jako hotové osobnosti,“ dodává pan učitel, evidentně muž na svém místě.

Učení baví i Petra Naske, který má aprobaci matematika - informatika. Zvláště na základní škole prý děti všechno hned vrací, takže máte zpětnou vazbu v tom, co se vám povedlo i v čem jste chybovali. „Když budu dělat software ve firmě, úspěch se bude odvíjet od spokojenosti klienta a zisku firmy. Jako učitel cítím svobodu – nastavuju si atmosféru s dětmi sám a taky máme teď jako kantoři větší volnost ve výuce. Cílem je spočítat Pythagorovu větu, ale jak to děti naučím, je moje věc.“

UČENÍ MUCENÍ Svoboda, pocit naplnění, zpětná vazba, seberealizace, v případě Tomáše Huška můžeme též potřebovat říkat profesní růst nebo rovnou kariéra. (Slyšíte, jak absurdně to slovní spojení zní: „kariéra ve škole“?) Zatímco David šel studovat pedagogickou fakultu s cílem skutečně jít učit (bohužel ho nízká úroveň studia natolik otrávil, že školu nedodělal),

Petr se rozhodl pro učitelskou dráhu až během studií na matfyzu. A Tomáš, který původně toužil studovat medicínu, se rozhodl pro pedagogickou spíš z nouze. „Tancoval jsem v té době závodně rokenrol a říkal jsem si, že pedák snad nebude tak těžký, takže zvládnou školu i tréninky. Ale když už jsem se přihlásil, byl jsem rozhodnutý jít do školství - přišlo by mi sprostě vystudovat za státní peníze a nejít učit.“ Ze všech tří cítil nejspíš právě on nejmenší nadšení („Nevím, jestli nějaký chlap chce být učitel?“), které jako jedině dokáže ztlumit pád do reality. „Samotné učení mě bavilo, ale vadilo mi, že se musím dohadovat se žáky, jestli si otevřou sešit nebo ne. Myslel jsem si, že když budu něco zajímavého povídat, bude to zajímavé i je. Ale ono to nefunguje. Základní škola je o výchově, ne o výuce. Jenže fakulta vás na tohle absolutně nepřipraví, ani vás nenaučí, jak s tím zacházet,“ říká Tomáš, který učí chemii, rodinnou výchovu a tělocvik. Možná kdyby aspoň získával nějakou zpětnou vazbu od dětí - ale ony bohužel obvykle učitele nechválí... Možná někdy po letech, na třídním srazu... Tomáš ale jedním dechem dodává, že kdyby učitelství cítil jako svůj životní omyl, dávno

by odešel. Nechtěl zůstat navěky učitelem, proto přihlásil se ke studiu školského managementu. Považoval to za dobrý způsob, jak se „naučit být“ ředitelem nebo jeho zástupcem. Na přijímacích ho čekalo rozčarování, komise na něj hleděla skrz prsty kvůli jeho věku (bylo mu 26) a nakonec dala přednost všem, kteří museli vyhovět novému zákonu a zvýšením kvalifikace obhájit svá ředitelská křesla. Tomášovi se nakonec představa o profesním růstu splnila, je už 4 roky zástupcem ředitele pražské základní školy a k tomu učí, což považuje za ideální kombinaci, jak se nezbláznit.

ZA TY PRACHY... Práce ve škole bohužel není jen o učení. Buď má kantor spoustu povinností jako třídní, anebo musí alespoň držet hlídky na chodbách, dělat dozor v jídelně, starat se o vycpaná zvířata v kabinetě, papírovat... Je toho dost na to, aby to muže (i ženu) od učení odradilo - má toho až po krk, a připočítáme-li malou výpla-

„Ne že by všechny děti byly otravné, ale stačí jeden, aby rozvrátil celou hodinu. Pak jdete do jiné třídy a tam se to opakuje. Prostě kapka ke kapce, až pohár přeteče. Možná byste se nad to povznesli, kdyby aspoň bylo víc peněz.“

KAŽDÝ ROK ŘEŠÍM FINANCE. KDYBYCH MĚL RODINU, MUSEL BYCH ODEJÍT.

PETR NASKE, 29, učitel matematiky a informatiky na 1. stupni ZŠ.

tu... Právě ona učitelka žene do dalších zaměstnání, tedy do stresu a následné únavy. A to i ty svobodně bez závazků. Petr Naske kupříkladu píše články na internet, učí externě na gymnáziu i leckde jinde. Vedení jeho školy je naštěstí vstřícné a samo nabízí učitelům možnosti přivýdělnku. „V tom je naše škola výjimečná, a proto tady také zůstávám. Nevydělával bych si jinde, kdybych měl lepší plat. Ve školství je peněz dost, ale

musel bych psát granty a na to ako učitel v první linii nemám čas,“ popisuje bludný kruh Petr. I jeho oddanost učitelské profesi má své meze. Je mu jasné, že kdyby se oženil nebo si vzal hypotéku, bude muset od tabule pryč. „Čím dál víc uvažuji o tom, že ve škole skončím,“ navazuje David, který je ale v jiné situaci. (Na naši schůzku příběh udýchaný ze své druhé práce, dělá správce sítě). „Mně samotnému na peně-

zích tolik nesejde, ale mám 3 děti a manželku na mateřské. Jsem čím dál unavenější a tím pádem taky dělám hůř a hůř svou práci. Vezměte si, jak je psychicky náročné být s 25 dětmi v jedné místnosti, i když nic neděláte, natož když s nimi máte pracovat,“ říká.

ZKRÁTIT! Existuje jedno řešení, jak muže ve škole udržet (ačkoliv fungování mateřské školy bohužel právě tuto variantu vylučuje) - nabídnout učitelům zkrácené úvazky, aby ve zbylém čase mohli mít výnosnější zaměstnání. Tomáš Hušek to potvrzuje: „Když jsem učil na plný úvazek, byl jsem strašně unavený. Hodně se na mě přenášela negace od kolegů - v kabinetu, v jídelně. Sešlo se nás zkrátka příliš mnoho frustrovaných lidí, nikdo z nás už se neradoval: ‚Jé, to je prima, to se nám povedlo.‘ Pak jsem si na dva dny v týdnu sehnal práci jinde - dělal jsem pro pojišťovnu, pro kamarádka zajišťoval zásobování obchodu s oblečením, a bylo to pro mě psychicky nejlepší období. Byl jsem v klidu a dokázal jsem brát učení s nadhledem. I děti vnímaly,

že nejsem na učení závislý a že jsem ve škole proto, že mě to baví.“ Zkrácený úvazek je tedy zřejmě lék pro peněženku i na nekonečnou únavu ústící ve vyhoření.

CHCETE JE? Čímž se dostáváme k podstatné otázce, proč přesně bychom měli muže v učitelském sboru chtít? Proč jsou tak důležití? A také, jak je vnímáme my nezainteresovaní? Všichni jsme se školstvím měli někdy co do činění, takže všichni na ně máme nějaký názor. Zároveň školy u nás pořád nefungují jako otevřené instituce, což v součtu představuje bezva živnou půdu pro bujně fantazie a falešně stereotypní představy nás zvenku. „Na workshopu zaznělo, že učitel obecně je bráný jako pedofil nebo vůl. Školství vůbec je zajímavé tím, že se do něj dostane spousta různých lidí. V kterém jiném oboru je běžné, že si jdou rodiče do školy ověřit, zda je vyučující normální?“ říká Václav Šneberger. Na druhou stranu toto zaměstnání paradoxně ob-

Ve škole funguje mnoho stereotypů. Když například svěřujeme dítě muži, mimoděk nás napadne, jestli není úchylák? U ženy tak nějak automaticky předpokládáme, že je dobrá pečovatelka.

sazuje pravidelně první místa v žebříčcích nejprestižnějších profesí. David, Petr ani Tomáš žádné výrazně negativní ohlasy na svou práci od okolí nemají, ale komentářům se vyhnou málokdy. „Pokud možno raději vůbec neříkám, že učím ve školce. Lidi se pak dívají, chtějí vysvětlění a to mě zdržuje. Nemůžu říci nic z toho, co se obvykle v těchto situacích říká: Je to dobrý džob, nebo: Mám služební auto. Prostě se to špatně vysvětluje,“ říká David Dvořák. „Já nikdy neměl pocit, že bych se měl stydět za to, že jsem učitel. Ale lidé se mě často ptají, jak to zvládám, že by na děti neměli nervy,“ dodává Tomáš.

HURÁ, MÁME CHLAPA!

Stereotypním vnímáním, které přiřazuje každému automaticky identitu, aniž by měl dotyčný šanci projevit, co je opravdu zač, je zatíženo i samotné školství. Muže se při přijímacím pohovoru do školy nikdo neptá, jaké kvality přináší - každá škola jáás: „Hurá, máme chlapa!“ Je to pochopitelné, ale je to trochu málo. Pozitivní diskriminace zkrátka opravdu není pozitivní. („Přiznávám, že si nás učitele vedení školy drží a jsme tu jakoby zvýhodňováni, ale na druhou stranu, jak můžu říci, že mě ředitelka zvýhodňuje

jako muže a nikoliv za moje zásluhy? Základem je humor, být nad věcí,“ tvrdí Petr Naske.)

„Nikdo se mě neptá, jak to mám já. Všichni říkají: „Ty jsi chlap, tak je běž zkrotit,“ zmiňuje Václav Šneberger další ohlas z workshopu. Učitelům je rovněž zakazováno chovat se tělesně. Učitelka může obejmout žáka, kantor ne - vypadal by jako pedofil.

PROTI ÚZKOSTI Ačkoliv některé ženy čile zaplňují místa po chybějících učitelích a začínají se chovat jako muži, ve výsledku je škola bezpo-
hlavní instituce - ženy nepřinášejí do školství ženské kvality a muži mužské („jseš matikář, nejseš chlap“). Výsledek je proto suchý, neradostný, šedivý. A to je ten hlavní důvod, proč bychom měli usilovat, aby naše děti učili i muži. „Zatímco ženská péče je definována většinou úzkostí (aby se dítě najedlo, napilo, nebylo mu zima apod.), mužskou charakterizuje expanze a dobrodružství. Což s sebou nese vnitřní kvality. Ale vzhledem k tomu, že ve školství je 95 procent žen, proč bych jako muž riskoval vstup do prostředí, které je úzkostné? A které navíc vytváří úzkostné děti?“ ptá se Václav. Děti se dělí na kluky a holky a každé pohlaví potřebuje jinak motivovat a rozvíjet jiné kvality. Kluci se kupříkladu potřebují naučit nakládat konstruktivně se silou - po chlapsku, ne ji potlačit, což často dělají ženy. Není to prostě tak, že všichni jsou hodní a tak je jedno, kdo děti učí. „Když jsme na workshopu mluvili o tom, co učitelé mohou nabídnout, překvapilo mě, že zúčastnění jmenovali jako nejdůležitější nikoliv sílu, ale partnerství: já jako chlap můžu mít s učitelkami i žákyněmi vztah, mohu nabídnout jiné způsoby řešení než ženy, poskytnout povědomí o mužích, fair play, přímost, zkoumání hranic,“ vy-
počítává Václav Šneberger. Feminizované škol-

ství by se ale nemělo zvrhnout v maskulinizované. Nejdůležitější kvalitou učitele pořád zůstává nikoliv pohlaví, ale odborná kvalifikace. A pokud není po ruce schopný učitel - na celý úvazek ani na poloviční, vtáhneme muže do školy jinak. Hodně mužů se věnuje dětem v rámci školních kroužků a oddílů. Funkci „muže ve škole“ může plnit i vychovatel (třeba student VŠ) na škole v přírodě, asistent postiženého žáka anebo třeba tatínek, který přijde do školy udělat přednášku o tom, jaké je to sloužit jako námořník. Škola taky někdy může připravit akci jen pro kluky a táty. Dnes je snaha všechno integrovat a zapomíná se, že jsou taky témata výhradně klučíci a výhradně holčičí. A třeba se potom objeví alespoň sem tam kluk, který nenapíše do slohovky, že nechce být kosmonautem, ale touží po učitelské dráze. A třeba mu to odhodlání vydrží až do dospělosti. A třeba už se bude moci přihlásit na pedagogickou fakultu, aniž by musel absolvovat potupné talentové zkoušky, nakreslit obrázek, uběhnout pár stovek metrů a zahrát na klavír.

UČITELÉ SKRZE NAŠE PRSTY

* **EXOT:** umělec nebo milovník broučků, typ roztržitého profesora, „mimoň“. Do školy nastupuje, protože jinde by se neuchytil, a setrvává zde výlučně kvůli předmětu své činnosti. Kontakt s dětmi příliš nenavazuje.

* **BÁBOVKA:** v soutěživém světě mužů by neuspěl, ve škole je však oceňovaný. Rodiče však většinou nechtějí, aby učil jejich dítě, nezvládá totiž kázeň. Bábovka buď ze školství časem odejde nebo se stane ředitelem.

* **MACHO:** tvrdák, který „zkrotí ty parchanty“. Sjednává si respekt silou a nechává se obdivovat ženami, které si do něj promítají své potřeby. Často je uznávaný, ocenění mívá sexuální podtext. A nemusí to být jen tělocvikař.